

Druga godišnja konferencija najviših sudova u Bosni i Hercegovini na temu „Posebne istražne radnje“

Pripremili: organizatori Pravosudnog foruma i konferencije

AIRE Centar (Advice on Individual Rights in Europe – The AIRE Centre) i Ustavni sud Bosne i Hercegovine, kao suorganizatori, a u suradnji s Visokim sudskim i tužilačkim vijećem Bosne i Hercegovine i Ženevskim centrom za demokratsku kontrolu oružanih snaga (DCAF), organizirali su u okviru Pravosudnog foruma za Bosnu i Hercegovinu drugu godišnju konferenciju najviših sudova u Bosni i Hercegovini održanu 14. i 15. novembra 2018. godine u Banjaluci.

Konferencija je organizirana radi stvaranja uvjeta za poboljšanje praktične primjene Europske konvencije o ljudskim pravima, te je fokusirana na standarde Europskog suda za ljudska prava u vezi s pravima garantiranim člancima 6 i 8 Europske konvencije o ljudskim pravima u kontekstu posebnih istražnih radnji. Pravosudni forum je dio širih aktivnosti AIRE Centra u Bosni i Hercegovini usmjerenih ka jačanju implementacije Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i njenih standarda u Bosni i Hercegovini, što pruža direktnu podršku jačanju vladavine prava i potpunijem poštovanju ljudskih prava u Bosni i Hercegovini.

Na drugoj godišnjoj konferenciji Pravosudnog foruma je predstavljen *Vodič za obrazloženu sudsku odluku*, nastao kao preporuka prve godišnje konferencije s temom „Pravo na obrazloženu odluku – obavezan standard u postupku pred sudom“, održane 6. i 7. novembra 2017. godine. Tim sudija Ustavnog suda BiH i domaćih i međunarodnih konsultanata pod vodstvom potpredsjednika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine Mirsada Ćemana je pripremio ovaj priručnik koji će biti distribuiran pravosudnoj zajednici u Bosni i Hercegovini.

Konferenciji je prisustvovalo 60 eminentnih predstavnika najviših sudskih instanci u Bosni i Hercegovini: Ustavnog suda Bosne i Hercegovine; Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine (VSTVBiH) i Sekretarijata VSTVBiH; Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine; Ustavnog suda Republike Srpske; Suda Bosne i Hercegovine; Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine; Vrhovnog suda Republike Srpske; Apelacionog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine; Pravosudne komisije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine; centara za edukaciju sudija i tužilaca u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj, kao i domaći i međunarodni pravni eksperti iz oblasti ljudskih prava.

Pravosudni forum za BiH je organiziran uz pomoć britanske vlade u cilju poboljšanja primjene Europske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i podrške pravosudnom sistemu Bosne i Hercegovine u procesu pripreme za europske integracije.

PORUKE S KONFERENCIJE

Na temelju izloženih referata i vrlo angažiranih izlaganja, na skupu je zaključeno da se neće donositi obvezni zaključci, poštujući pri tome ustavnu i zakonsku neovisnost i samostalnost sudionika skupa, ali su usvojene sljedeće poruke:

- Podržava se Pravosudni forum za BiH kao vid godišnje konferencije najviših sudova u BiH u svrhu jačanja kapaciteta sudova za poštivanje ustavnih prava i sloboda;
- Pravosudni forum zaključuje da je vrlo važno da zakonska rješenja koja reguliraju pitanje posebnih istražnih radnji budu u okviru standarda iz Ustava BiH i EKLJP-a. Međutim, zakonska rješenja treba pratiti i dobra sudska praksa;
- Pravičnost postupka (u smislu članka 6 EKLJP-a) se treba promatrati u okviru cijeloga postupka, uključujući način prikupljanja dokaza;
- Prigodom utvrđivanja pravičnosti postupka mora se voditi računa o tome jesu li bila poštovana prava na obranu, je li osumnjičeniku ili optuženiku bila pružena prilika da ospori dokaze, je li kvaliteta dokaza prikupljenih posebnim istražnim radnjama takva da postoji sumnja da su pouzdani, kao i način uporabe tih dokaza (je li se radilo o jedinom i odlučujućem dokazu);
- Kada je riječ o članku 8 EKLJP-a i posebnim istražnim radnjama, treba imati na umu sljedeće: je li pravo zaštićeno, postoji li miješanje u to pravo, je li ono sukladno zakonu, legitiman cilj i proporcionalnost;
- Svako miješanje u pravo iz članka 8 EKLJP-a mora biti zakonito. Zakonitost podrazumijeva postojanje pravne norme, te kvalitetu te norme. Kvaliteta norme podrazumijeva da je ona dostupna, predvidiva i jasna;
- Diskusija vođena na Konferenciji mora zaživjeti u praksi, odnosno poruke s Konferencije treba implementirati i prenijeti ih dalje, na pogodan način (primjerice, putem centara za edukaciju i sl.), onima koji se u praksi najviše bave ovim pitanjima (tužiteljima i drugima);
- Obzirom na to da se, prema Ustavu BiH, EKLJP izravno primjenjuje i da ima supremaciju nad svim zakonima, domaći sudovi moraju aktivno primjenjivati EKLJP, i onda kada nema odgovarajućeg zakonskoga rješenja;
- Pozdravlja se pristup najviših redovitih sudova u primjeni Odluke Ustavnoga suda BiH broj U 5/16 i prije donošenja izmjene zakona, a sukladno standardima iz te odluke koje je utvrdio Ustavni sud;
- Pozivaju se redoviti sudovi da koriste mogućnost iz članka VI/3(c) Ustava BiH, te da pitanja glede toga je li zakon o čijem važenju ovisi njihova odluka kompatibilan s Ustavom BiH i EKLJP-om ili sa zakonima BiH, ili glede postojanja ili domašaja nekog općega pravila međunarodnoga javnoga prava koje je bitno za odluku suda prosljeđuju Ustavnome sudu BiH;
- Postoje određena prijeporna pitanja u kontekstu posebnih istražnih radnji (primjerice, utvrđivanje faze postupka u kojoj se vrši ocjena zakonitosti dokaza i pravni lijek u tome pogledu) na koja će ubuduće biti potrebno dati odgovarajuće odgovore sukladno standardima ustavnih prava i sloboda putem preciznijih zakonskih rješenja ili izgradnje stabilne sudske prakse;
- Pozivaju se svi sudionic Foruma da dostave svoje pismene radove na adresu Ustavnoga suda BiH u svrhu tiskanja u *Zborniku radova* i daljnjeg distribuiranja krajnjim korisnicima;
- Podržava se ideja o održavanju sljedećeg Pravosudnog foruma u Brčko distriktu BiH u 2019. godini.